

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum sit vitium capitale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

speciale, nisi labor. ex hoc. n. aliqui refugiunt spiritua
lia bona, quia sunt laboriosa, unde & accidia tedium
quoddam est: refugere autem labores, & querere
quietem corporalem ad idem pertinere videtur, sci-
licet ad pigritiam. ergo accidia nihil aliud est, quam
pigritia: quod videtur esse falsum. Nam pigritia soli-
tudini opponitur: accidia autem gaudium. non
ergo accidia est speciale vitium.

SED CONTRA est, quod Greg. 3. Moral. distin-
guit accidiam ab alijs vitijs. ergo est speciale vitium.

RESPON. Dicendum, quod etiam accidia sit tristitia
de spirituali bono, si accipiat spirituale bonum
communiter, non habebit accidia rationem specia-
lis vitijs: quia, sicut * dictum est, omne vitium refu-
git spirituale bonum virtutis oppositum. Similiter
etiam non potest dici, quod sit speciale vitium acci-
dia, in quantum refugit spirituale bonum, prout est
laboriosum, vel molestum corpori, aut delectationis
eius impedimentum: quia hoc etiam non separaret
accidiam a vitijs carnalibus, quibus aliquis quietem,
& delectationem corporis querit. Et ideo dicen-
dum est, quod in spiritualibus bonis est quidam or-
do. Nam omnia spiritualia bona, quae sunt in acti-
bus singulari virtutum, ordinantur ad unum spi-
rituale bonum, quod est bonum diuinum, circa quod
est specialis virtus, quae est charitas. Unde ad quam-
libet virtutem pertinet gaudere de proprio spuali bo-
no, quod consistit in proprio actu: sed ad charitatem per-
tinet spualiter illud gaudium spuale, quo quis gaudet
de bono diuino. Et similiter illa tristitia, qua quis tri-
statur de bono spirituali, quod est in actibus singulari
virtutum, non pertinet ad aliqd vitium speciale, sed
ad omnia vicia: sed tristari de bono diuino, de quo
charitas gaudet, pertinet ad speciale vitium, quod ac-
cidia vocatur. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS III.

Vitium accidia sit peccatum mortale.

Mal. q. 11.
artic. 1. cor.
& artic. 3.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod
accidia non sit peccatum mortale. Omne enim
peccatum mortale contrariatur praeepto legis Dei:
sed accidia nulli praeepto videtur contrariari, ut pa-
tet discurrenti per singula praeepta decalogi. ergo
accidia non est peccatum mortale.

¶ 2. Praet. Peccatum operis in eodem genere non est
minus, quam peccatum cordis: sed recedere opero
ab aliquo spirituali bono in Deum ducente, non est
peccatum mortale, alioquin mortaliter peccaret,
quicumque consilia non obseruaret. ergo recedere
corde per tristitiam ab huiusmodi spiritualibus ope-
ribus, non est peccatum mortale. non ergo accidia
est peccatum mortale.

¶ 3. Praet. Nullum peccatum mortale in viris perfe-
ctis inuenitur: sed accidia inuenitur in viris perfe-
ctis. dicit enim Cassianus in lib. 10. * de Institutis
Coenobiorum, quod accidia est solitarijs magis experta,
& in eremo commorantibus infestior hostis, ac fre-
quens. ergo accidia non est peccatum mortale.

SED CONTRA est, quod dicitur 2. ad Corinth. 7.
Tristitia saeculi mortem operatur: sed huiusmodi est
accidia. Non enim est tristitia secundum Deum, quae
contra tristitiam fratrum dimiditur, & mortem ope-
ratur. ergo est peccatum mortale.

RESPON. Dicendum, quod sicut * dictum est, pecca-
tum mortale dicitur, quod spirituales vitam tollit, quae
est per charitatem, secundum quam Deus nos inhabitat.
Unde illud peccatum ex suo genere est peccatum mor-

Lib. 10. in
prime. illius.
& lib. 9.

1. 2. q. 88. ar.
7. & 4.

tale, quod de se secundum propriam rationem
charitati: huiusmodi autem est accidia. Nam
fectus charitatis est gaudium de Deo, quod
suum est: accidia autem est tristitia de bono
quantum est bonum diuinum. Unde
nus accidia est peccatum mortale. Sicut
dum est in omnibus peccatis, quae sunt
genus mortalia, quae non sunt mortalia,
suum perfectionem consequuntur. et
matio peccati in consensu rationis. In
nunc de peccato humano, quod in
consistit, cuius principium est ratio. Na-
choatio peccati in sola sensualitate, et
vsque ad consensum rationis, per imperfectionem
est peccatum veniale. Sicut in genere
cupisctia, quae consistit in sola sensualitate,
veniale: si tamen peruenitur vsque ad consensum
est peccatum mortale: ita et motus accidia in
sensualitate quandoque est per repugnanciam
spiritum, & tunc est peccatum veniale:
vero contingit vsque ad rationem, quae
fugam, & horrorem, & delectationem
carne contra spiritum omnino praebentem
manifestum est, quod accidia est peccatum
mortale.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod accidia
praeepto de sanctificatione Sabbathi, in quo
praeeptum morale, praecipitur quies
cui et contrariatur tristitia mentis de bono.

AD SECUNDVM dicendum, quod accidia
suis mentalis a quocumque spirituali bono
diuino, cui oportet mentem inhabitare
re. Unde si quis contristet de hoc, quod
cum implere opera virtutis, quae faciunt
non est peccatum accidia: sed quod
his, quae ei imminet facienda proprie.

AD TERTIVM dicendum, quod in
ueniuntur aliqui imperfecti motus acci-
men non pertingunt vsque ad consensum

ARTICVLVS III.

Vitium accidia debeat poni vitium capitale.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod
debeat poni vitium capitale. Vitium
quod mouet ad actus peccatorum, ut tunc
sed accidia non mouet ad agendum, sed
hit ab agendo: ergo non debet poni vitium
capitale.

¶ 2. Praet. Vitium capitale habet filias
Assignat autem Greg. 3. Moral. accidia
quae sunt malitia, rancor, pusillitas, in-
torpor circa praeepta, enagatio memoriae
quae non videntur conuenire vitio capitali.
Nam rancor idem esse videtur, quod
oritur ex inuidia, ut supra * dictum est.
est genus ad omnia vicia. Et similiter
tis, circa illicita & in oibus vitijs inuenitur.

¶ 3. Praeterea. In idoro in libro de summo
stringit vitium accidia a vitio tristitiae
tam esse, in quantum recedit a gaudio
so, ad quod tenetur: accidiam autem
se conuertit ad quietem in detur
tristitia oritur rancorem, pusillitiam
ritudinem, desperationem: de accidia
oritur septem, quae sunt ostensa.

¶ 3. Praeterea. In idoro in libro de summo
stringit vitium accidia a vitio tristitiae
tam esse, in quantum recedit a gaudio
so, ad quod tenetur: accidiam autem
se conuertit ad quietem in detur
tristitia oritur rancorem, pusillitiam
ritudinem, desperationem: de accidia
oritur septem, quae sunt ostensa.

importunitas mentis, inquietudo corporis, instabilitas, verbositas, curiositas. ergo videtur vel quod a Greg. vel ab Isidoro * male assignentur accidia vitium capitale cum suis filiabus.

SED CONTRA est, quod idem * Grego. dicit 31. Moral. accidiam esse vitium capitale, & habere predictas filias.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra * dictum est, vitium capitale dicitur esse ex quo promptum est, ut alia vitia oriatur secundum rationem causae finalis. Sicut autem homines multa operantur propter delectationem, tum ut ipsam consequantur, tum etiam ex eius impetu ad aliquid agendum permoti: ita etiam propter tristitiam multa operantur vel ut ipsam evitent, vel eius pondere in aliqua agenda prorumpentes. Unde cum accidia sit tristitia quaedam, ut supra dictum est, convenienter ponitur vitium capitale.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod accidia aggrauando animum, hominem impedit ab alijs operibus, quae tristitiam causant: sed tamen inducit animum ad aliqua agenda vel quae sunt tristitiae consona, sicut ad plorandum, vel etiam ad aliquid, per quod tristitia evitatur.

AD SECUNDUM dicendum, quod * Grego. convenienter assignat filias accidiae: quia enim, ut Philosoph. dicit in 8. Eth. nullus diu absque delectatione potest manere cum tristitia, necesse est, quod ex tristitia aliquid dupliciter oriatur, vno modo, ut homo recedat a contristantibus: alio modo, ut ad alia transeat, in quibus delectatur. sicut illi, qui non possunt gaudere in spiritualibus delectationibus, transferunt se ad corporales, secundum * Philosoph. in 10. Ethic. In fuga autem tristitiae talis processus attenditur, quia primo homo fugit contristantia: secundo etiam impugnat ea quae tristitiam ingerunt. Spiritualia autem bona de quibus tristatur accidia, sunt & finis, & id quod est ad finem. Fuga autem finis fit per desperationem: fuga autem bonorum quae sunt ad finem, quantum ad ardua, quae subeunt consilijs, fit per pusillanimitatem: quantum autem ad ea, quae pertinent ad eodem iustitiam, fit per torporem circa precepta. Impugnatio autem contristantium bonorum spiritualium, quandoque quidem est circa homines, qui ad bona spiritualia inducuntur, & hic est rancor: quandoque vero se extendit ad ipsa spiritualia bona, in quorum delectatione aliquis adducitur, & hoc proprie est malitia. In quantum autem propter tristitiam a spiritualibus aliquis transferat se ad delectabilia exteriora, ponitur filia accidiae euagatio circa illicita. Per quod patet responsio ad ea, quae circa singulas filias obijciuntur. Nam malitia non accipitur hic, sed in quod est genus vitiorum, sed sicut * dictum est. Rancor etiam non accipitur hic contra pro odio, sed pro quadam indignatione, sicut dictum est: & idem dicendum est de alijs.

AD TERTIUM dicendum, quod etiam Cassianus in libro de Institutis cenobiorum, distinguit tristitiam ab accidia, sed convenientius Greg. accidiam tristitiam nominat: quia, sicut supra * dictum est, tristitia non est vitium ab alijs distinctum, secundum quod aliquis recedit a graui & laborioso opere, vel secundum quascumque alias causas aliquis tristetur: sed solum secundum quod tristatur de bono diuino, quod pertinet ad rationem inuidiae, quae in tantum conuertit ad quietem indebitam, in quantum aspernatur bonum diuinum. Illa autem quae Isidoro ponit oriri ex accidia, & tristitia, reducuntur ad ea quae * Greg. ponit. Nam amaritudo, quam Isidoro ponit oriri ex tristitia, est quidam effectus rancoris. Otiositas autem, & somnolentia reducuntur ad torporem circa precepta, circa quae est ali

A quis otiosus, omnia ea praetermittens, & somnolentus ea negligenter implens. Omnia autem alia quinque, quae ponit ex accidia oriri, pertinent ad euagationem mentis circa illicita, quae quidem secundum quod in ipsa arce mentis residet, volentis importune ad diuersa se diffundere, vocatur importunitas mentis: secundum autem quod pertinet ad cognitionem, dicitur curiositas: quantum autem ad locutionem, dicitur verbositas: quantum autem ad corpus in eodem loco non manens, dicitur inquietudo corporis, quando scilicet aliquis per inordinatos motus membrorum vagacitatem indicat mentis: quantum autem ad diuersa loca, dicitur instabilitas, vel potest accipi instabilitas secundum mutabilitatem propositi.

QVAESTIO XXXVI.

De inuidia, in quatuor articulis diuisa.

INDE considerandum est de inuidia.

ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

Primo, Quid sit inuidia.

Secundo, Vtrum sit peccatum.

Tertio, Vtrum sit peccatum mortale.

Quarto, Vtrum sit vitium capitale, & de filiabus eius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum inuidia sit tristitia.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod inuidia non sit tristitia. Obiectum enim tristitiae est malum: sed obiectum inuidiae est bonum. dicit enim * Greg. in 5. Mor. de inuido loquens. Tabeſcentem mentem sua pena faciet, quam felicitas torquet aliena. ergo inuidia non est tristitia.

2 Praet. Similitudo non est causa tristitiae, sed magis delectationis: sed similitudo est causa inuidiae. dicit enim * Philosoph. in 2. Rhetor. Inuidebunt tales, quibus sunt aliqui similes aut secundum genus, aut secundum cognationem, aut secundum staturam, aut secundum habitum, aut secundum opinionem. ergo inuidia non est tristitia.

3 Praet. Tristitia ex aliquo defectu causatur. Unde illi, qui sunt in magno defectu, sunt ad tristitiam proni, ut supra * dictum est, cum de passionibus ageretur: sed illi, quibus modicum deficit, & qui sunt amatores honoris, & qui reputantur sapientes, sunt inuidi, ut patet per Philosoph. in 2. Rhetoric. ergo inuidia non est tristitia.

4 Praet. Tristitia delectationi op-

Super questionis trigesima sextae Articulum primum.

IN artic. 1. quest. 36. circa distinctionem inuidiae, scilicet, quod est tristitia de bono alterius, quatenus est diminutium propriae gloriae, vel excellentiae, dubium ex Martino occurrit, multipliciter hoc impugnante. Primo, auctoritate Aristotelis 2. Rhetor. ubi differentiam inter inuidiam, & nemeliam, ac timorem ponit, per hoc quod nemeliam est de bono indigni: timor de bono alterius quatenus nocium: inuidia autem de bono alterius propter ipsum proximum. Vbi patet, quod tristitia de bono proximi, quia inde euenerit diminutio gloriae nostrae, timor est, non inuidia.

Deinde super hac auctoritate fundat quatuor argumenta. 1. Primum est. Nulla tristitia de bono alterius: in quantum per hoc imminet nobis pericula alicuius nocuentis est inuidia. Patet ista ex ipso Thoma etiam in hoc articulo: sed tristitia de bono alterius in quantum est diminutium propriae gloriae, vel excellentiae, est tristitia de bono proximi. in quantum imminet nobis periculum alicuius nocuentis. ergo huiusmodi tristitia non est inuidia. Minor patet, quia diminutio gloriae, vel excellentiae est manus nocuentium, quam diminutio dicitur.

Secundum est. Nullus timor est inuidia sed

Inf. art. 2. F. Mal. quest. 10. art. 1. ad 1. & q. 11. art. 3. & 4. cor. et Job. 5. prim. 4. lib. 5. V. c. 34. paulo a principio.

lib. 2. c. 10. tom 6.

1. 2. q. 36.

Lib. 2. ca. 10. pars a principio. tom 6.